

РУСКА ДАСКАЛОВА
ДУХОВНИТЕ
СИНОВЕ НА
БЕСАРАБСКИТЕ
БЪЛГАРИ

СТЕНО®

Книгата се издава
с родолюбивата подкрепа на Община Варна
и експертите от Фонд „Култура”

**Ключът на достойнството ни
е в знанието на истинската ни история.**

Хр. Маджаров

ДУХОВНИТЕ СИНОВЕ
НА БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ

Copyright © Руска Даскалова, автор, 2019
© Издателска къща СТЕНО, Варна, 2019

ISBN 978-619-241-033-9

СЪДЪРЖАНИЕ

Предисловие от д-р Марко Илиев	5
Предговор	8
Руската империя и българите	12
Бесарабските българи: дух и нравственост	13
Българската диаспора в Бесарабия (Молдова и Украйна). Молдова и България – историческа справка	13
Многострадалната съдба на прокудените българи	15
Бесарабска българска литература	16
Насърчителите на бесарабски български творци	18
Илия Вълков – журналист, поет и писател – един от синовете на бесарабските българи.	21
Родно място и учение	21
Поезията в творчеството на Илия Вълков	22
Историческата повест „Страдалният път към Бесарабия”	24
Одринският мирен договор	25
Керванът с изселници от България потегля... ..	27
Художествената сила на разказа в творчеството на Илия Вълков	29
Приложение 1. Мамарчов, Георги Стойков (Буюкли)	34
Приложение 2. Писмото на ген. Дибич до руския император Николай Първи	35
Поппаскалевият керван до Бесарабия и назад	35
Приложение 3. Георги Сава Раковски: Къде отивате, българи!?	38
Приложение 4. Ген. Иван Колев	39
Александър Малинов	40
Александър Теодоров – Балан	40
Българите от Приазовието, Украйна и Молдова	41
Делото е Паисиевско...	45
„Родно слово“ – първият вестник на български език за бесарабските българи – редактор Нико Стоянов	45
Основни задачи на в. „Родно слово”	47
Основни теми – в трите посоки на времето – минало, настояще и бъдеще ..	50
Духовните синове на бесарабските българи и Нова България	50

Обръщението на група бесарабски българи интелектуалци към държавните ръководители на Република България.	54
Нико Стоянов – поет, публицист и народовед	58
Приложение 5. Нико Стоянов – био-библиографско приложение	64
„Български глас“ – литературно-публицистичният вестник на български език за бесарабските българи	66
Основна задача на в. „Български глас“ – единение на българския дух за поддържане националното самосъзнание на българите в Молдова и Украйна	68
Димитър Боримечков – журналист, поет и фотокореспондент	70
Олимпий Панов – герой до края.....	73
Синовете на бесарабските българи – преки участници в изграждането на основите на българския конституционализъм	75
Ролята на образователната система при опазването на етническата идентичност и в междуетническата интеграция	79
Редакторът на в. „Македония“ и проблемите на образованието и възпитанието	82
Съзидателната енергия в Отечеството и Родината – духовна опора на твореца	83
Книгата на Боримечков „Границите на духа“ – интервюта и срещи-разговори с изтъкнати творци и общественици	88
Проф. Иван Стоянов – Културно-просветно дружество в столицата Киев. . .	88
Доц. Николай Червенков – Научно дружество на българистите в Република Молдова	90
Доц. Николай Тодоров – за езика на буджакските българи	91
Интервю с поета Владимир Калоянов	92
Късове на едно чувствително сърце	94
Поетичното творчество на Димитър Боримечков	94
Природата в поетичния свят на Боримечков	97
Щастлив съм – до сърцето си нося български паспорт... ..	100
Думи за финал	103
Лирична страница	107
Стихотворения на български поети от Молдова и Украйна	107
БЕЛЕЖКИ	121

ПРЕДИСЛОВИЕ ОТ Д-Р МАРКО ИЛИЕВ

Ще започна с това, че книгата на Руска Даскалова „Духовните синове на бесарабските българи“ е не просто необходима, а бих казал – насъщна потребност не само за нашите сънародници зад граница, а и за нас в пределите на майката-родина, за което ще се мотивирам в следващите редове. След един продължителен период на идеологически заслон и дезинформация за националната съдба на българите извън страната и в пределите на прародината дойде време да се каже истината за превратностите в националната ни история, за корените на доброто и злото (второто в бедствена степен), за разбулване на вековни заблуди, илюзии и напразни надежди за покровителство от могъщ недружелюбен „славянски“ и християнски побратим. Исторически бедственото зло е нанесло социални и духовни поражения не само на бесарабските българи, но и на сънародниците им в прародината. В книгата добре е подчертано, че най-големи са пораженията в духовната сфера, в народностните добродетели – в християнската ценностна система, а тяхното днешно възраждане е дело най-вече на творческата интелигенция, на именити, на знатни българи, на самоотвержени родолюбци в Бесарабия. Анализът на Руска Даскалова е двупосочен – към чуждата родина и прародината, за съхранените добродетели в двете страни, в по-голяма степен у бесарабските българи, което ми дава основание да мисля, че те могат да бъдат донори по родолюбие на нас, „постоянно уседналите“ българи в Родината. В този смисъл отбелязах в началото, че книгата е потребна както за хората в Бесарабия, така и за нас в България. Тук нямам възможност да посоча имената на всички знаменити българи от чуждата земя, на които Руска Даскалова е отделила полагащо им се внимание и почит. Читателите ще се запознаят с тях в предлаганата книга. Но в книгата са изградени и профили на знаменити българи в Бесарабия и от по-далечното минало, някои от които завърнали се

в прародината, като ген.-лейтенант Иван Колев, Александър Малинов, проф. Александър Теодоров-Балан, русенския митрополит Григорий и други.

Основното, което трябва да отбележа, се състои във факта, че авторката пресъздава историята на бесарабските българи чрез книгите, написани от техните духовни синове: поети, писатели, журналисти и известни учени. Така тя ни поднася художествено познание за същността на това трагично събитие, като използва силата на емоционалния заряд, който се крие в историческия факт. Основният нравствен урок на творбата – излъганите надежди на народа за освобождение и налагането на руската имперска политика над обезправените българи.

Специален акцент в книгата е поставен върху влиянието на сеизмичния по своята непредвидимост и сила геополитически и емоционален взрив с епицентър „Берлинската стена“. Като следствие от това през 1988 г. на 7 август излиза „Родно слово“ – първият вестник на български език, на и за бесарабските българи, на едноименното българско бесарабско издателство в Кишинев и детско илюстрирано издание „Българче“. Главен редактор е известният поет и публицист Нико Стоянов. Основните теми на вестника се разглеждат в трите посоки на времето – минало, настояще и бъдеще.

В. „Родно слово“ подготвя почвата за литературно-публицистичния вестник „Български глас“, който излиза през месец септември 1991 г. и е приемник на вестник „Български глас“, издаван в Болград през 1876–1877 г. Първият главен редактор е Илия Вълков, а впоследствие – Димитър Боримечков.

Искам да посоча друга интересна и много важна линия, прокарана в книгата – взаимното подпомагане на еднакво потиснати и обезправени сънародници в Османската и в Руската империя, в периодите преди и след частичното освобождение на България, преди и след обявената Независимост на Отечеството; съвместното им участие в нашето революционно движение, в Руско-тур-

ската освободителна война и в Сръбско-българската война, съвместната им работа като строители в Съвременна България.

Книгата на Руска Даскалова отразява **НОВОТО НАЦИОНАЛНО ВЪЗРАЖДАНЕ В МОЛДОВА И УКРАИНА**, а синовете на бесарабските българи са негови будители. С мисъл и перо, в чужда езикова среда те творят неуморно и съзиждат мостове между миналото и настоящето на своя народ, превръщайки ги в словесна опора на българщината.

Нека пожелаем успех на книгата „Духовните синове на бесарабските българи“ по пътя ѝ към читателите.

Д-р Марко Илиев